

ETNOGRAAFIA MUUSEUM

Küsimusleht nr. 53

PUUTÖÖD IV.

Iga küsimuse puhul jälgige, millal üks või teine nähtus esines, millal tuli tarvitusele, millal kadus, või esineb veel praegugi.

I. Käsitöolistest.

1. Kas tehti Teie ümbruskonnas kõik vajalikud esemed (puunõud, vokid, korvid, rehad, vikatid jne.) ise kodus või lasti need teisel valmistada? Millal muutus kodune puunõude ja tööriistade valmistamine haruldaseks või kadus hoopis?

2. Millised esemed tehti enamasti kodus, milliseid lasti valmistada ja kellel? Kes neid valmistasid, kas elukutselised oma ala meistrid?

3. Milliseid käsitöölisi Teie ümbruskonnas tunti (sepp, tisler, vokitreial, kannumeister, harjade (ka peaharjade) valmistaja jne.)?

4. Kõikide teadaolevate käsitööliste kohta anda nende toleaeagne sotsiaalne päritolu (saunik, vabadik, taluteenija, talurentnik, väikekohapidaja jne.).

5. Kas käsitöoline (sepp, tisler, kannumeister jne.) elas omas majas või kuulus elamu talule? Viimasel juhul märkida, kas elamu eest tasuti rahas või tööga? Kui suur oli tasu?

6. Kas andis käsitöö loetletud käsitöölisele küllaldast sissetulekut, või oli see ainult kõrvalteenistuseks? Milliseid teisi sissetulekuallikaid oli käsitöolistel (põllutöö, kalapüük jne.)?

7. Kas valmistasid käsitöölised (tisler, kannumeister, vokitreial jne.) esemeid ainult tellijaile, või tegid neid ka müügiks?

8. Kuhu viisid käsitöölised oma tooted müügiks (laat, kauplus jne.)? Millistele laatadele (millistesse linnadesse või mujale)?

9. Kui on võimalik, siis märkida ära ka valmistatud esemete (kann, tool, piip jne.) hind antud ajal (võimalikult aastakümme).

10. Kus ja kellelt oli käsitöoline oma tööd õppinud (linnas, alevis, mõisas või külas käsitöoliselt-meistrilt)?

II. Rahvakunst meeste käsitöödes.

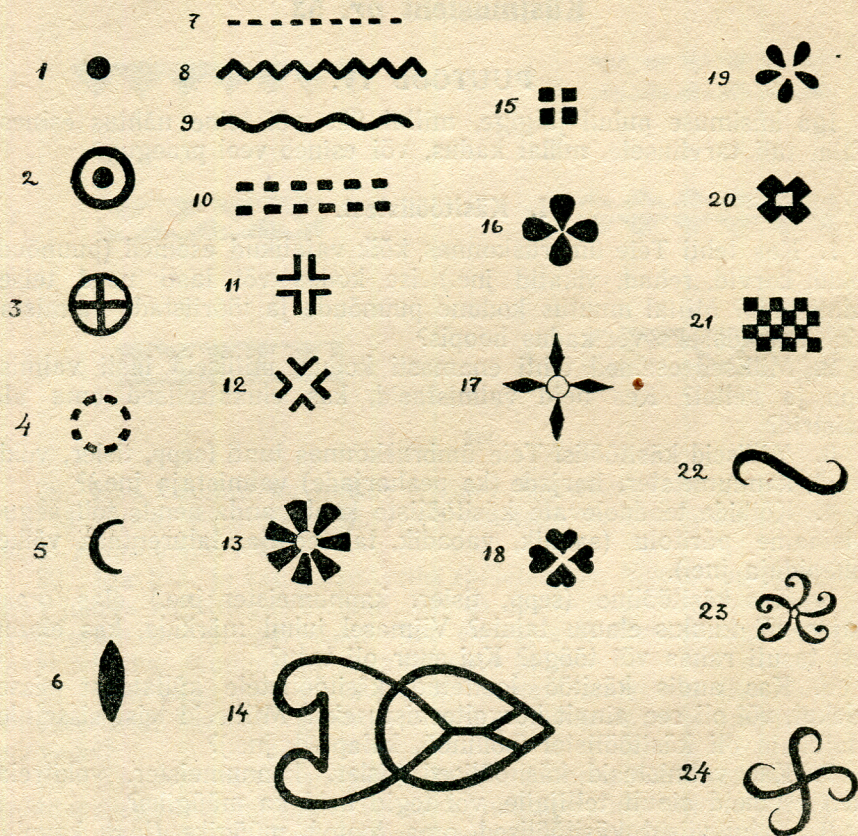
11. Kas mäletatakse veel puust esemeile kirjade põletamist? Millisele esemele seda tehti ja milliste abinõudega?

12. Millised joon. I toodud põletiskirjad on esinenud Teie ümbruskonnas ja kuidas neid nimetati? Iga kirja puhul märkige juurde, missugustele esemetele neid põletati.

13. Milliseid teisi põletiskirju tuntakse?

14. Milliseid esemeid kaunistati puulõigetega (toolid, kapid, koonlaluad jne.)? Milliseid tööriistu selleks kasutati?

15. Kuidas nimetati joon. II kujutatud puulõikeid ja missugustele esemetele neid lõigati?

Joon. I

16. Milliseid teisi lõikeornamente tuntakse (koonlaluale, vaalikurikale, toolile jt. esemeile)?

17. Kas mäletatakse veel esemete kaunistamist täkkimise (peitliga lükkamise) teel? Missuguseid esemeid selliselt kaunistati ja millist tööriista (peitel, talb jt.) kasutati? Kaunistuste tehnika ja asetus?

18. Kuidas nimetati joon. III antud, täkkimise teel moodustatud kirju?

19. Milliseid teisi kirjade kombinatsioone tuntakse?

20. Kas on puuesemete valmistamisel kasutatud kahte erineva tooniga puud (näit. kask ja tamm)? Milliseid esemeid selliselt kaunistati ja kuidas säärast ilustamist nimetati?

21. Kas on mööblit, töö- ja majapidamisesemeid (vokid, vakad, kannud jne.) värvitud ja nimelt missuguseid? Millal hakati puuesemeid värvima (märkida võimalikult aastakümme)? Andke kasutatud värvi rahvapärane nimetus.

22. Kas mäletatakse, millal tuli puutöodes kasutusele treimine? Millised esemed tehti sel teel ja kes olid valmistajad?

Joon. II

23. Kas mäletate hobu- ja linnupea kasutamist ja milliste esemete juures (küünlalalg, rangipuu jt.)? Kas oli sel kaunistusviisil ka maa-giline (nõiduslik) tähendus?

24. Milliseid teisi puuesemete kaunistamisviise (tinanaeltega, klaasiga jne.) tuntakse ja kuidas neid nimetatakse?

25. Kas valmistati metallist küünlalühtreid, pilakuid (tulejalgu), tuleraudu, tinanööpe, malisid jne.? Kes valmistas neid ja milliste töö-vahenditega? Kust saadi nendeks toormaterjal?

26. Kas mäletatakse veel luu- ja sarvesemete (püssirohu sarved, noaped jne.) kaunistamist? Kes olid nende valmistajad? Milliseid kirju (joonistada!) neile tehti ja milliste tööriistadega?

27. Missuguseid esemeid valmistati tohust, niinest, vitsast, juurest ja õlest? Milliseid tööriistu kasutati tohu, juurte jt. võtmisel? Missuguste abinõudega toimus nende esemete valmistamine?

28. Kas kasutati puuoksi ja nimelt milliste tarbeesemete (pudrumändade, riidevarnade jt.) valmistamiseks? (Joonistage puuokstest valmistatud esemeid.)

Joon. III

29. Kas kasutati ka toolide (järde) tegemiseks jämedamaid puuoksi ja kände? (Kui võimalik, siis joonistage või saatke selliseist esemeist muuseumile foto.)

30. Iga töö- ja kaunistamisviisi (põletamine, lõikamine, punumine jne.) juures kirjeldage pikemalt, kuidas see toimus. Kas joonistati kiri enne peale ja millega? Kust võeti eeskujud? Kuidas nimetati vastavat tehnikat (punumine, palmitsemine jne.)?

31. Kas kaunistati kõiki töö- ja majapidamisriistu (koonlalauad, vaalikurikad, kannud, lusikad jt.), või ainult neid, mida kasutati tähtpäevadel?

32. Kas oli mõni eespoolkirjeldatud ornamentidest ebausuga (nõidumisega) seotud (näit. viisnurk, neljajaruline täht, rist jt.)?

33. Kas tehakse Teie ümbruskonnas veel mõnda eespoolloetletud töödest? Kui tehakse, siis teatage muuseumile, milliseid töid?

34. Etnograafia Muuseum ostab rahvapäraseid tekstiilesemeid, mööblit, töö- ja majapidamisriistu. Püüdke selgitada, kellel Teie ümbruskonnas neid veel leidub ja teatage sellest muuseumile.